

Сидорчук Оксана

студентка

ВСП «Рівненський коледж НУБіП України»

ПРОБЛЕМАТИКА ОБЛІКУ ЗЕМЕЛЬНИХ РЕСУРСІВ У СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Відсутність стандартизованої методики бухгалтерського обліку земель та розроблених рекомендацій із відображення земельних ресурсів у звітності сучасних сільськогосподарських підприємств зумовлює організаційну та методичну проблематику бухгалтерського обліку операцій із земельними ресурсами.

Бухгалтерський облік земельних угідь в Україні ведеться за загальними правилами, встановленими Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби». Згідно до п. 5.1.1 П(С)БО 7 «Основні засоби» земля класифікується як основні засоби, за умови, що підприємство буде використовувати її більше року.

Бруханський Р. Ф. та Бінчаровська Т. А. стверджують, що залежно від способу набуття прав власності та користування земельні ресурси у сучасній системі бухгалтерського обліку розглядаються як: 1) основний засіб на правах володіння, що є активом підприємства, щодо якого реалізуються повною мірою права володіння, користування та розпорядження; 2) нематеріальний актив на правах користування, що є об'єктом обліку, щодо якого обмежено розпорядчі функції; 3) об'єкт орендних відносин, який обліковується на позабалансових рахунках; 4) інвестиційна нерухомість, що утримується з метою отримання орендних платежів та/або збільшення власного капіталу [1, с. 305].

Земля як складова активів підприємства відображається у складі довгострокових активів, а саме – основних засобів підприємства. Згідно з Національним положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» основні засоби – це матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання їх у процесі виробництва або постачання товарів, надання послуг, передавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік). Такий підхід підтримується як національними, так і міжнародними стандартами бухгалтерського обліку.

Система бухгалтерського обліку землі містить накопичення, систематизацію, обробку та аналіз економічної інформації про кількісні, якісні та вартісні показники земельних ресурсів. Бухгалтерський облік земельних ресурсів реалізується через відображення в первинних документах, звітах, регістрах синтетичного та аналітичного обліку із рознесенням даних за кореспондуючими бухгалтерськими рахунками. Земельні ділянки виступають специфічним об'єктом власності підприємства, маючи безліч особливостей, що відрізняють їх від інших, тому вимагають до себе особливої уваги і індивідуально розроблених підходів з бухгалтерських питань. При побудові системи обліку земельних ділянок необхідно враховувати певні специфічні особливості, які притаманні тільки певному об'єкту обліку.

До таких особливостей слід віднести: 1) об'єктом обліку є не сама земля, а окремі земельні ділянки; 2) відповідно до Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 7 на вартість земельних ділянок амортизація не нараховується; 3) земля як об'єкт основних засобів не підлягає ліквідації; 4) первісна вартість земельної ділянки може бути збільшена тільки у разі її дооцінки; 5) капітальні витрати, що пов'язані із поліпшенням земель (меліорація, осушування, іригація та інші) не відносяться на збільшення первісної вартості об'єкта, а обліковуються як окремий об'єкт основних засобів на субрахунок 102 «Капітальні витрати на поліпшення земель» і є об'єктом амортизації. Право користування земельною ділянкою є нематеріальним активом підприємства [1, с. 307].

Царук В. Ю. стверджує, що надзвичайно важливим є впровадження ефективної системи аналітичного забезпечення управління в цілому, і дивідендної політики зокрема [4, с. 80].

Для вирішення завдань щодо бухгалтерського обліку земельних ділянок як об'єктів обліку можна визначити шість основних прийомів формування облікової інформації, які водночас утворюють метод

бухгалтерського обліку: документування, інвентаризація, оцінка, бухгалтерський рахунок, подвійний запис, бухгалтерський баланс [1, с. 310; 3, с. 242].

Отже, земельні ресурси виступають об'єктами бухгалтерського обліку у складі основних засобів, відповідаючи всім типовим критеріям визнання методу бухгалтерського обліку, і функціонують у взаємозв'язку один з одним.

Всі активи, відповідно до діючої системи обліку, прийнято поділяти на необоротні та оборотні і витрати майбутніх періодів, проте виникає потреба у точному визначенні приналежності землі до конкретного виду активів. За визначенням, поданим у НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», оборотні активи – це гроші та їх еквіваленти, що не обмежені у використанні, а також інші активи, призначені для реалізації чи споживання протягом операційного циклу чи протягом дванадцяти місяців з дати балансу.

Інструкцією про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій визначено, що клас рахунків «Необоротні активи» призначений для узагальнення інформації про наявність та рух основних засобів, інших необоротних матеріальних активів, нематеріальних активів, довгострокових фінансових інвестицій, капітальних інвестицій, довгострокової дебіторської заборгованості та інших необоротних активів. Тому до необоротних засобів виробництва відносять активи, призначені для реалізації чи споживання протягом двох або більше операційних циклів чи дванадцяти місяців з дати балансу. Отже, земельні ресурси в бухгалтерському обліку визнаються необоротними активами, однак слід зважити на те, що їх вартість не зменшується (не амортизується), і тому вони не обертаються в процесі виробничої діяльності.

Повністю погоджуюсь з твердженням, що чинна практика обліку земельних ресурсів сільськогосподарського призначення в Україні за мінімального прояву – дезінформує, а за максимального – унеможлиблює відображення повного спектру характеристик об'єкта для задоволення інформаційних потреб тактичного і стратегічного рівнів [1, с. 311].

Моніторинг типової проблематики обліку земельних ресурсів у сільськогосподарських підприємствах України генерує висновок про поверховий концептуальний підхід і незадовільний рівень організації та методики обліку земель, що призводить до недостовірного відображення більшості фінансово-господарських подій. Відсутність адекватної методології правової ідентифікації та бухгалтерського обліку земельних ресурсів нівелює комплексність показників і спотворює результати формування необхідної для зовнішніх і внутрішніх користувачів інформаційної бази.

Список використаних джерел

1. Бруханський Р. Ф., Бінчаровська Т. А. Теоретичні і прикладні аспекти бухгалтерського обліку у сфері землекористування. Економічний аналіз. Тернопіль, 2018. Том 28. № 4. С. 305-312.
2. Бруханський Р. Ф. Особливості концепції дивідендної політики сільськогосподарських підприємств. Наука молода. Тернопіль : Економічна думка, 2003. № 1. С. 73-78.
3. Царук В. Ю. Фінансова звітність підприємств в сучасних умовах господарювання: проблемні аспекти і перспективи розвитку. Подільський вісник: сільське господарство, техніка, економіка. Економічні науки. 2017. Випуск 26. С. 236-243.
4. Царук В. Необхідність формування аналітичної системи корпоративного управління. Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації. 2020. Вип 1. С. 79-88.
5. Царук В.Ю. Проблеми розвитку обліку в системі корпоративного управління. Бізнес Інформ. 2018. № 11. С. 369-374.
6. Brukhanskyi R. F. The process of intellectualization of strategic financial accounting on the basis of accounting engineering. Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації. 2016. Випуск 2. С. 18-24.